

כנראה שהצליח לנו, לכולנו

שלומית רונן ליבנה, טל סדר - מארגנות המסע, מנהלות המשלחת

התכנון המקורי היה לשבת עם שלומית וטל אחרי מפגש הסיכום, לשוחח ולסכם את המסע. רוח המפגש בבית פיליפס לימדה אותנו שראוי לשנות כיוון.

המסע, כך ברור לכולנו, היה סיפור הצלחה בכל קנה מידה. תוכנית הכנה רצינית ומעמיקה, הקפדה על הסידורים הטכניים, הירתמות של כל המשתתפות והמשתתפים ללמידה, להתבטאות ולהקשבה.

בחירת קובי יפרח להובלת המסע ענתה על כל הציפיות. שהינו במלונות מפנקים וכמו שהובטח מראש, הימים היו ארוכים ומתישים.

אז מה בדיוק נגיד בשיחת סיכום נוספת?

שלומית וטל חוו חוויה מורכבת ומיוחדת מהתחלת התכנון ועד מפגש הסיכום. חוויה של החלטה על מסע שונה מכל מה שמוכר לנו, מפגש ראשוני ומפגשי המשך עם ארגון 'כולנא' ועם קובי, שהשרו תחושה של ביטחון בכך שיוצאים לדרך ראוייה. תחושה של רצינות ממפגש ההכנה הראשון והצלחה בבחירת הדוברים בשני מפגשי ההכנה, החל בלימוד של גיאוגרפיה ותרבות עם אלי פדידה. עבור דרך עדות ממקור ראשון על תנועות הנוער ששגשו במרוקו בשנות ה-40 וה-50 במאה הקודמת מפי ד"ר אריה אזולאי. והמשך בפגישה מרתקת עם מוביל הסכמי אברהם והחתימה במרוקו, מאיר בן שבת שהיה ראש המועצה לביטחון לאומי.

סיימנו את מפגש ההכנה השני באירוע מיוחד של הצצה לתרבות, למסורתיות ולתחילת ההבנה לקראת מה אנחנו הולכים עם ד"ר דוד ביטון, יו"ר כולנא.

המסע התנהל לאורך כל ימיו לפי התוכניות ונדמה היה שבכל יום מצליחים להעמיק יותר, ללמוד יותר, לשאול יותר שאלות ובמקביל להכיר את החברות והחברים ולהתגבש. ממש כך - להתגבש.

במפגש הסיכום בתל אביב הציגו כולם את תמונות המסע שבחרו. המגוון, ההתייחסות המיוחדת, הבחירה בנושאים שונים ובאמירות שונות, מלמדים גם הם על מסע מיוחד, מלמד ומעשיר.

במקום שיחת סיכום ביקשתי משלומית ומטל לסכם את המסע במילותיהן.

**חיבור ייחודי, יוצא דופן בין ה"סיפור",
זה שסופר ונשזר לאורך המסע, לבין
קבוצת המזכ"לים המרגשת, שהפיחה
בו רוח, שיח וחיים של כאן ועכשיו.**

שלומית רונן ליבנה
סגנית מזכ"ל מועצת תנועות הנוער בישראל

משלב המחשבה וההכנה היה לי ברור, המסע הזה אינו דומה למסעות קודמים שקיימנו במת"ן. אין כאן מומחים ומי שבא ללמוד, כולנו באים נרגשים, נסערים, להכיר, להיחשף וללמוד תחום תוכן חסר לכולנו. קובי דיבר הרבה על 'מסע של שווים' והתכוון בהיבט של משתתפים שמגיעים מזרמים שונים ודתות שונות ואני אוסיף - 'מסע של שווים' במובן שכולנו יצאנו אל ארץ לא נודעת. סקרנים ללמוד ולהכיר, לחוות, להקשיב ולחשוב יחד, איפה המחשבות ותפיסות העולם שאנחנו נחשפים אליהן פוגשות אותנו, כאנשים, כמייצגי תנועות, כמייצגי שולחן משותף אחראי ומשפיע לתוך החברה הישראלית.

חוויתנו ונחשפנו ל'טקסט' ארוך, רציף, רעיונות ותפיסות שנשזרו לאורכו במיומנות, בתבונה ובאמונה יוצאת דופן של קובי יפרח, אמונה בחשיבות סיפורה של יהדות מרוקו לסיפור היהודי והציוני השלם.

דרך עיני ה'מספר' נשזרו התמות והתפיסות המרכזיות, דרך מפגשים עם אנשים מרתקים, מקומות קדושים ושהפכו לכאלה, דרך פיוטים ושירה, טקסטים כתובים ומורשת דוממת, דרך טקסים ודמויות משמעותיות ומשפיעות. כל אלה הביאו עוד ועוד זוויות לסיפור השלם: סיפור של חיים משותפים, זהות לאומית גאה ומגובשת, חיי מיעוט המשולבים בכבוד ונשמרים בתוך חברת הרוב, תפיסה של יהדות מסורתית, כזו שחיה, נשמת, רלוונטית, גמישה, משתנה וקשובה, קהילה הנותנת מענה וייחוד לאנשיה.

דרך עיני החברים לקבוצה נשזר שיח מרתק, מכבד, מחבר, שיח אקטואלי שהביא בכל רגע את המציאות המורכבת שלנו בישראל ואת מקומן של תנועות הנוער במציאות זו. וכמובן שהיה נעים ומצחיק ורגעים מרגשים ומחברים כמו שרק מסע כזה יכול להציע. השותפות בארגון וההשתתפות במסע הינה זכות של ממש, ועל כך אני מודה לכל אחד ואחת מהמשתתפים והמשתתפות.

צעדנו והדרך נצבעה על ידי הקבוצה.

טל סדר
סגנית מזכ"ל מועצת תנועות הנוער בישראל

את הסיכום שלי למסע אני מוצאת שקשה לי מאוד לעשות. יש כל כך הרבה מעגלים שנפתחו בתוכי ולאחריו - ועל כל אחד מהם עולם ומלואו של מחשבות, תובנות ובעיקר שאלות להמשך.

אבל התובנה העיקרית שאיתה יצאתי מהמסע הזה דווקא קשורה למעשה היומיומי שלנו בתנועות הנוער. המסע היה הזדמנות מפתיעה להזכיר לעצמי ולכולנו כמה ייחודית, עוצמתית ומעולה היא הפעילות שמזמנת תנועת הנוער, ועד כמה אין לקסם התנועה מגבלה של גיל.

וכדי לקיים את חוויית התנועה בתוך המסע נדרשו לנו מדריך, תוכן משותף שרלוונטי למציאות חיינו להתמודד עליו, וכמובן גם קבוצה של חניכים (אנחנו...)

החניכים במסע הזה היו העילית של המנהיגות החינוכית במדינת ישראל, קבוצה של מדריכות ומדריכים מהטובים ביותר שאני מכירה - זכות ואתגר בו-זמנית... ולכן כבר בערב של היום הראשון ביקשנו מעצמנו להשיל את המקום שאנו כה מורגלים בו: לא לקחת הפעם את תפקיד ההובלה אלא להתמסר בפשטות אל המסע, אל המדריך ואל הקבוצה, ובכך להרשות לעצמנו לחזור, לפרק זמן של שמונה ימים, להיות חניכים 'בתנועה'.

לשמחתי הצלחנו בכך כולנו ועוצמת הקבוצה במסע הייתה מרשימה עד מאד.

כקבוצה, נפגשנו עם תוכן מפתיע ומעורר השראה. חיים של מתינות, יחסי רוב ומיעוט שאין בהם כוחנות, חיים בפשטות, חיים בשביל הזהב של המסורתיות. פגשנו חיים יהודיים עשירים שסיומם במרוקו לא מגיע על רקע של טרגדיה המונית אלא על רקע של אהבה פשוטה ותמה לציון ולארץ ישראל.

המסע שלנו יצא בתחילתו של משבר חברתי קשה ביותר במדינת ישראל, ודברים אלו נכתבים כשהוא עדיין בעיצומו. עיתוי מורכב וקשה לעזוב בו את הארץ, ובכלל להצליח לקיים בתוכו קבוצה שמורכבת מעמדות מגוונות ושונות כל כך.

וגם בנקודה זו התגלתה עוצמתה של הקבוצה, שתבעה מכל אחד את מרחב השיח, ההקשבה, הרעות והאינטימיות, ואלו אפשרו לקיים הרחק קצת מהרעש של הארץ שיחה מעמיקה, לומדת ומוכנה להכיר את 'האחר' שמעולם לא הכרתי. עבורי זו הייתה חוויה שבנתה תקווה של ממש, ואני מתעקשת להחזיק בה כדוגמה לאפשרי בין כלל מרכיבי החברה הישראלית.

כשחזרתי ממרוקו נסעתי לבקר את סבתא רחל, שעלתה לארץ בשנת 1951 עם סבא משה מקזבלנקה. סבא היה תלמיד חכם שהגיע לקזבלנקה כנער מהכפר סקורה שבהרי האטלס, הוא היה מדריך של צעירים, לימד עברית ולימד על ארץ ישראל, והוא וסבתא עלו יחד עם קבוצה של 400 צעירות וצעירים לארץ. סבי נפטר רק לפני שנה, צלול ובריא בדעתו.

קשה להסביר את עוצמת תחושת ההחמצה שאני חשה על כך שכבר לא אזכה לשאול את כל השאלות שנשארת איתן לאחר המסע. אבל דווקא בביקור אצל סבתא קיבלתי באופן קצת לא צפוי את התשובה - כאשר סיימתי לתאר את מה שראיתי וחוויתי במרוקו, היא פנתה אלי ושאלה: "את מבינה עכשיו טל? את מבינה מה הפסדנו?" ועוד לפני שהספקתי לתת למשפט הזה לצבוט לי בחמיצות את הלב, היא הרימה את היד באוויר ואז קירבה את כף היד לפה, נשקה לה ואמרה: "אבל... ארץ ישראל".

הכנת תה בבית הברברי